

Labklājības ministrijas un Latvijas Pašvaldību savienības sarunu protokols

Rīgā

2016.gada 5.maijā

Sarunas notiek Labklājības ministrijā (turpmāk – LM), Skolas ielā 28

Sarunas vada:

- Jānis Reirs – Labklājības ministrs
Aivars Lācarus – Latvijas Pašvaldību savienības (turpmāk – LPS) Veselības un sociālo jautājumu komitejas priekšsēdētājs, Talsu novada domes priekšsēdētājs

No LPS piedalās:

- Andris Jaunsleinis – LPS priekšsēdis
Guntis Libeks – LPS Veselības un sociālo jautājumu komitejas priekšsēdētāja vietnieks, Jaunjelgavas novada domes priekšsēdētājs
Ilze Rudzīte – LPS padomniece veselības un sociālajos jautājumos
Mārtiņš Moors – Rīgas domes Labklājības departamenta direktora vietnieks, Sociālās pārvaldes priekšnieks
Ruta Klimkāne – Rīgas domes Labklājības departamenta Nodarbinātības nodaļas vadītāja
Iveta Sietiņšone – Cēsu novada pašvaldības aģentūras „Sociālais dienests” direktore
Anita Petrova – Balvu novada pašvaldības Sociālā dienesta vadītāja
Ilga Vecziediņa – Ogres novada domes priekšsēdētāja vietniece sociālo lietu jautājumos
Teiksmā Rušmane – Latvijas Pašvaldību sociālās aprūpes institūciju apvienības valdes priekšsēdētāja
Alfreds Ķieģelis – Kandavas novada domes priekšsēdētāja vietnieks
Guntis Safranovičs – Dobeles novada domes priekšsēdētāja vietnieks
Aivars Fomins – Alūksnes novada domes priekšsēdētāja vietnieks
Regīna Kalniņa – Alūksnes novada pašvaldības Sociālā dienesta vadītāja
Ināra Gaile – Aizkraukles novada pašvaldības Sociālā dienesta vadītāja
Dana Bārbale – Ogres novada pašvaldības Administratīvā departamenta direktore
Inga Eikina – Skrundas novada pašvaldības aģentūras „Sociālais dienests” sociālā darbiniece

No LM piedalās:

- Karina Korna – Parlamentārā sekretāre
Ieva Jaunzeme – Valsts sekretāre
Diāna Jakaite – Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta direktore
Elīna Celmiņa – Sociālās iekļaušanas un sociālā darba politikas departamenta direktore
Ilze Skrodele-Dubrovskā – Sociālās iekļaušanas un sociālā darba politikas departamenta direktores vietniece
Līga Āboliņa – Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktore
Imants Lipskis – Darba tirgus politikas departamenta direktors
Danute Jasjko – Sociālo pakalpojumu departamenta direktore
Inese Kukore – Sociālo pakalpojumu kvalitātes kontroles departamenta direktore
Sarmīte Uzuliņa – Eiropas Savienības struktūrfondu departamenta direktore
Maruta Pavasare – Sociālās iekļaušanas un sociālā darba politikas departamenta vecākā

- referente
- Evija Kūla – Sociālās iekļaušanas un sociālā darba politikas departamenta vecākā eksperte
- Zane Kaljo – Eiropas Atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām vadošās iestādes vecākā eksperte
- Viktorija Buraka – Ministra preses sekretāre

Protokolē:

- Zane Uzuliņa – Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta eksperte plānošanas jautājumos

Darba kārtības jautājumi:

1. Garantētais minimālais ienākumu (turpmāk - GMI) līmenis 2017.gadā un koncepcijas „Par minimālā ienākuma līmeņa noteikšanu”¹ ieviešanas turpmākā gaita.
2. Valsts mērķdotācija sociālo darbinieku amatalgu paaugstināšanai.
3. Valsts finansējums sociālā darba studiju programmām un atbildība par strādāšanu nozarē pēc studiju programmas beigšanas.
4. Finansiāls atbalsts personām, kuras no valsts sociālās aprūpes centriem pāriet uz patstāvīgu dzīvi sabiedrībā.

Sarunas sāk plkst.10²⁰

Labklājības ministrs un LPS priekšsēdis atklāj sarunas. LPS priekšsēdis turpmākā sarunu norisē nepiedalās, sarunu vadīšanu no LPS puses uzticot LPS Veselības un sociālo jautājumu komitejas priekšsēdētājam A.Lācarus.

1. GMI līmenis 2017.gadā un koncepcijas „Par minimālā ienākuma līmeņa noteikšanu” ieviešanas turpmākā gaita

Ziņo: *E.Celmiņa*

Izsakās: *A.Lācarus, J.Reirs, G.Libeks, I.Jaunzeme, M.Moors, R.Klimkāne, I.Rudzīte, E.Celmiņa, I.Vecziediņa*

LM:

GMI līmenis un pabalsts ir izveidoti kā *pēdējais atbalsts* iedzīvotājiem. MK ik gadu valsts budžeta likuma projekta izstrādes procesā pārskata un nosaka GMI līmeni. Šābrīža GMI līmenis 49,80 *euro* ir spēkā no 2013.gada 1.janvāra. 25 pašvaldības ir izmantojušas sev piešķirtās tiesības un GMI līmeni noteikušas augstāku². GMI pabalstu saņēmējo personu

¹ Ministru kabineta (turpmāk – MK) 30.10.2014. rīkojums Nr.619 „Par koncepciju „Par minimālā ienākuma līmeņa noteikšanu””.

² MK 18.12.2012. noteikumu Nr.913 „Noteikumi par garantēto minimālo ienākumu līmeni” 3.punkts:
„3. Pašvaldības dome ir tiesīga noteikt citu garantēto minimālo ienākumu līmeni dažādām iedzīvotāju grupām (piemēram, bērniem, vecuma un invaliditātes pensiju saņēmējiem), kas nav zemāks par šo noteikumu 2.punktā minēto ienākumu līmeni un nepārsniedz normatīvajos aktos par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu noteikto ienākumu līmeni.”

MK 30.03.2010. noteikumu Nr.299 „Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu” 2.punkts:

„2. Ģimene (persona) atzīstama par trūcīgu, ja tās vidējie ienākumi katram ģimenes loceklim mēnesī pēdējo triju mēnešu laikā nepārsniedz 128,06 euro un ja: [..]”

skaitam ir tendence samazināties. GMI pabalstu saņēmēju lielākā daļa ir nestrādājošas personas. Taču ir arī strādājošie, kuru ienākumi, izdalot uz visiem ģimenes locekļiem, nesasniedz GMI līmeni (katram). Valsts atbalsta palielināšanai LM piedāvā šādus pasākumus:

- lielāks atbalsts ģimenēm ar bērniem - aprēķinot iedzīvotāja ienākumus, lai noteiktu atbilstību trūcīgas personas statusam, ienākumos neņem vērā ģimenes valsts pabalstu;
- GMI līmeni palielināt līdz 50,00 *euro* (GMI līmeņa palielinājums par 0,20 *euro*, kas atbilst pusei no patēriņa cenu indeksa ($0,8 = 40$ *euro* centi; $\frac{1}{2} = 20$ *euro* centi));
- izvērtēt iespēju ieviest GMI līmenim koeficientus - GMI līmenis pirmajai personai māsaimniecībā (pilngadīga persona pēc māsaimniecības locekļu izvēles) 70,00 *euro*, nestrādājošiem pilngadīgiem māsaimniecības locekļiem un bērniem 50,00 *euro*;
- pilnveidot pašvaldību sadarbību ar Valsts ieņēmumu dienestu (turpmāk – VID), ņemot vērā pašvaldību bažas, ka bieži vien sociālās palīdzības lūdzēji neuzrāda visus savus ienākumus.

LPS:

GMI līmenis noteikts valsts līmenī un visā valsts teritorijā vienāds. GMI pabalstam pēc būtības jābūt valsts pabalstam (jāfinansē no valsts pamatbudžeta).

Koeficientu ieviešana atzīstama par apsveramu ierosinājumu, taču lēmumu par šādu risinājumu nevar pieņemt nekavējoties.

GMI līmeņa palielināšana par 20 *euro* centiem būtisku labumu iedzīvotājiem nedos. Turklāt administrēšanas izdevumu pieaugums var pārsniegt šo summu, tādējādi neatmaksājoties. Līdz būtiskākām izmaiņām GMI līmenis atstājams līdzšinējā apmērā. GMI pabalstu valstij būtu vismaz jālīdzfinansē.

Par sadarbības ar VID pilnveidošanu būtu jālemj VID klātbūtnē.

LPS interesējas par trūcīgo strādājošo personu skaitu.

LM:

LM rīcībā nav datu par trūcīgām strādājošām personām kopumā, taču pēc sociālās palīdzības vērsušies apmēram 15 000 šādu personu (trūcīgas personas statuss automātiski nenozīmē, ka persona lūgs sociālo palīdzību).

Lai vērstos pret negodprātīgiem sociālās palīdzības saņēmējiem, LM aicina pašvaldības informēt VID un Valsts darba inspekciju (turpmāk – VDI) par personām, kurām piešķirts GMI pabalsts.

LPS:

Rīgas pašvaldībai ir sadarbība ar VID, tomēr nav iespējams konstatēt personas neto ienākumus. Pašvaldībai nav izdevies noslēgt sadarbības līgumu ar VDI. Pirms pašvaldības līmenī vērsties VID un VDI attiecībā uz konkrētu personu, jāizstrādā sadarbības mehānisms. Kā arī jāņem vērā šo iestāžu darba apjoms un kapacitāte. Vēl sarežģītāk par darba ņēmēju pie darba devējiem neto ienākumiem ir konstatēt pašnodarbinātu personu reālos neto ienākumus.

LM:

Preventīvā nolūkā informācija gan VID, gan VDI noderētu, jo vajadzības gadījumā tā nebūtu jāpieprasa papildus. Informācija VID noderētu arī, izvēloties jomas, kurās veikt tematiskās pārbaudes.

LPS:

Šādā gadījumā sociālajiem dienestiem jāsaprot, ka ne VID, ne VDI rīcība nesekos tūlītēji. Rīgas pašvaldība ir gatava sniegt informāciju arī uz pieprasījumu.

LPS interesējas, vai valsts līdzfinansējums GMI pabalstam nav iekļauts LM dienaskārtībā? Ja aprēķinot iedzīvotāja ienākumus, lai noteiktu atbilstību trūcīgas personas statusam, ienākumos neņem vērā ģimenes valsts pabalstu, valstī palielināsies trūcīgo iedzīvotāju skaits. LM vairāk jādomā kā mazināt ģimeņu ar bērniem nabadzību. Risinājumi, piemēram, varētu būt palielināt

ģimenes valsts pabalsta apmēru vai piešķirt pašvaldībām mērķdotāciju, lai tās varētu noteikt augstāku GMI līmeni un maksāt lielāku GMI pabalstu ģimenēm ar bērniem.

LM:

Valsts un pašvaldību budžetiem būtu jāpalielinās proporcionāli. Pašvaldību budžets 2016.gadā pieauga par 97 milj. *euro*, lai gan būtībā vajadzēja pieaugt tikai par 50 milj. *euro*. Valsts no šī papildus finansējuma sagaidītu attiecīgu atdevi.

LPS:

Rīga pašvaldību izlīdzināšanas fondā iemaksā 89 milj. *euro*. Lielākā daļa pašvaldību finansējumu no fonda saņem. Sociālajā jomā pašvaldībām tiek uzticēti arvien jauni uzdevumi bez finansiālā seguma. Sociālo darbinieku skaits ir apmēram 60 % no vajadzīgā. LM būtu jā rūpējas, lai tiesības saņemt sociālo palīdzību varētu tikt īstenotas visā valsts teritorijā vienlīdzīgi.

Minētie 97 milj. *euro* palielina ienākumus apmēram 1/3 daļai pašvaldību. Kopumā finansējuma sadale Latvijas teritorijā nav simetriska. Ieviešot jaunas vienošanās sociālajā jomā, attiecīgi tiek samazinātas pašvaldību iespējas īstenot funkcijas citās jomās.

LM:

Ar nekustamā īpašuma nodokļa atlaidēm Rīga ir piesaistījusi 35 000 nodokļu maksātājus. Tas ietekmē nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumus citās pašvaldībās. LM šo situāciju iespējams nevar.

LPS:

Nav pieņemami, ka trūcīgas ir strādājošas personas. Par GMI līmeni varētu diskutēt LPS Veselības un sociālo jautājumu komitejas atsevišķā sēdē.

LM:

Aicina atbalstīt LM priekšlikumu pašlaik GMI līmeni noteikt 50,00 *euro*, nākotnē pirmajai personai māsaimniecībā 70,00 *euro*, kā arī attīstīt pašvaldību sadarbību ar VID un VDI.

LPS:

Kā plānots ieviest koncepciju „Par minimālā ienākuma līmeņa noteikšanu”?

LM:

Pakāpeniski. Valdības rīcības plānā ir divi pasākumi. MK iesniegts lūgums pagarināt termiņu līdz 2016.gada beigām koncepcijas ieviešanas plāna izstrādei. Tiek meklēts cits risinājums nekā sākotnēji plānots.

Valsts rīcībā esošās finanses nav neierobežotas. Labi apmaksātu darbavietu radīšana ir instruments, kas nav LM rīcībā. Valsts var pārņemt GMI pabalsta finansēšanu, bet tādā gadījumā ir jāpārdala proporcija, kādu no iedzīvotāju ienākuma nodokļa saņem pašvaldības un valsts.

LPS:

Ogre saņem finansējumu no pašvaldību izlīdzināšanas fonda un jau noteikusi augstāku GMI līmeni atsevišķām iedzīvotāju grupām. Ja to centralizēti nosaka augstāku par 50,00 *euro*, tad GMI pabalsts būtu jāmaksā no valsts pamatbudžeta. Ilgstoši valstī nav mainīts trūcīgas personas ienākumu līmenis (128,06 *euro* jeb 90 latu, kas noteikts ar MK 21.12.2010. noteikumiem Nr.1140 Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 30.marta noteikumos Nr.299 "Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu"). Trūcīgām personām jāpalīdz segt izdevumi par veselības aprūpi. Saredz risku, ka palielināsies slogs uz

pašvaldības izdevumiem, ja personas ienākumos neieskaitīs ģimenes valsts pabalstu.

LM:

Šāds priekšlikums iestrādāts likumprojektā „Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā”, kas MK atbalstīts 2014.gada 16.decembrī³ un iesniegts Saeimā (Saeimas likumprojektu reģistrācijas Nr.148/Lp12. Likumprojekts 2015.gada 19.februārī pieņemts 1.lasījumā), un likumprojekts bija saskaņots ar LPS (protokola saskaņošanas procesā LPS vērsa uzmanību, ka lai arī sarunās šāds apgalvojums izskanēja, tas neatbilst patiesībai – LPS iebilda un nesaskaņoja šo priekšlikumu likumprojektam, kurš tika iesniegts likumprojektam jau atrodoties aprītē Saeimā. Bet to atbalstīja Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas deputāti).

LPS:

Daudzi GMI pabalsti tiek piešķirti personām, kuras atgriežas no ieslodzījuma vietām. Ogrē ir problēmas sniegt atbalstu, visiem, kam tas būtu nepieciešams, ārstēšanās izdevumu segšanai.

LM:

Dobelē toties budžets sociālajiem izdevumiem ir palielināts.

LPS:

Veselības aprūpes izdevumu apmaksā (kad trūcīgām personām par veselības aprūpi pašām jāmaksā nebija) saglabājusies kā tradīcija no sociālekonomiskās krīzes laika, kad valsts finansējumu nodrošināja Sociālās drošības tīkla stratēģijas ietvaros.

LM:

Statistika rāda, ka trūcīgās personas šo iespēju izmantoja kūtri – tikai 21 %. Jāapzinās, ka esam atgriezušies pirmskrīzes situācijā.

LPS:

Aicina nekultivēt viedokli par pirmskrīzes situāciju pašlaik. Jāņem vērā, ka mainījies sociālās palīdzības saņēmēju kontingents. Ļoti palielinās mazo pensiju, tai skaitā invaliditātes pensiju saņēmēju skaits. Arī ilgstošo bezdarbnieku skaits. Aicina Nodarbinātības valsts aģentūru strādāt efektīvāk.

LM:

Neviens nebūs ieinteresēts strādāt, ja pabalstus var saņemt izdzīvošanai pietiekamā apmērā. Darba devējiem būtu jāmaksā lielākas algas un jādomā kā celt atalgojuma līmeni arī mazkvalificētiem darbiniekiem. Pašvaldībām savukārt jāveicina uzņēmējdarbība un jārada labāki apstākļi tiem, kuri maksā nodokļus.

Puses vienojās:

- 1) 2017.gadā GMI līmenis paliek 2016.gada līmenī – 49,80 euro.
- 2) LM izstrādās „drosmīgāku” piedāvājumu GMI līmeņa paaugstināšanai.
- 3) LPS iesaistīsies darba grupā pašvaldību sociālo dienestu sadarbības modeļa ar VID un VDI izstrādei.

³ MK 16.12.2014. prot. Nr.71 18.§, TA-2643

2. Valsts mērķdotācija sociālo darbinieku amatalgu paaugstināšanai

Ziņo: I.Skrodele-Dubrovskā

Izsakās: A.Lācarus, I.Sietiņšone, J.Reirs, M.Moors

LM:

Valsts mērķdotācija pašvaldību sociālo darbinieku, kuri sniedz sociālos pakalpojumus ģimenēm ar bērniem, amatalgu paaugstināšanai tika piešķirta no 2007.gada 1.oktobra un turpinājās līdz 2009.gada 1.jūlijam – 124,09 Ls (176,56 euro) vienam darbiniekam. 2008.gadā to saņēma 196 sociālie darbinieki, 2009.gadā 210 sociālie darbinieki vidēji mēnesī.

Citi pasākumi, ko LM nodrošina sociālo darbinieku atbalstam:

- ikgadējas metodiski-informatīvas sanāksmes katrā reģionā (no 2010.gada),
- ikgadējs konkurss „Labākais sociālais darbinieks” (no 2013.gada),
- Vasaras skola sociālajiem darbiniekiem (no 2014.gada),
- Eiropas Sociālā fonda (turpmāk – ESF) projekts „Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās” (no 2015.gada 4.ceturkšņa), kura ietvaros pirmās aktivitātes ir supervīziju un apmācību līdzfinansējums pašvaldībām 50 % apmērā, tam tērējot ~ 500 000 euro gadā (līdz 2022.gadam)
- studiju un studējošo kredīta dzēšana no valsts budžeta līdzekļiem sociālā darba specialitātēs studējošiem 50-60 studentiem gadā.

LPS:

LPS jau iepriekšējo gadu sarunās ir uzsvērusi, ka pašvaldību sociālajos dienestos strādājošie sociālā darba speciālisti saņem ~ par 40 % mazāku atalgojumu salīdzinot ar valsts institūcijās strādājošiem sociālā darba speciālistiem. Mērķdotācija amatalgu paaugstināšanai ir būtisks resurss sociālā darba speciālistu motivēšanai un būtu atjaunojama. Sevišķi svarīgi tas būtu mazākām pašvaldībām.

Vasaras skolā dalībnieku skaits ir ierobežots, konkursa par labāko sociālo darbinieku kritēriji būtu pārskatāmi. Ņemot vērā, ka paaugstinājušās gan obligāti nodrošināmo apmācību, gan supervīziju cenas, pat valsts līdzfinansējums neļauj pašvaldībām ietaupīt izdevumus.

Nav saprotams iemesls, kādēļ Saeima noraidīja LM izstrādātos Grozījumus likumā „Par svētku, atceres un atzīmējamām dienām”, rosinot Latvijā par atzīmējamu noteikt Vispasaules sociālā darba dienu. Tas neceļ sociālā darbinieka profesijas prestižu.

Ņemot vērā pastāvīgo emocionālo spriedzi, risinot sociālos gadījumus, sevišķi ģimenēs ar bērniem, kur jāsaskaras ar dažāda veida vardarbības, noziedzības un citu emocionāli traumējošu faktoru ietekmi, būtu apsverama priekšlaicīgas pensionēšanās iespēju, kā arī citu sociālo garantiju radīšana arī sociālajiem darbiniekiem.

LM:

LM strādā pie priekšlaicīgās pensionēšanās sistēmas pārskatīšanas tās ierobežošanas, nevis paplašināšanas virzienā.

LPS:

Mērķdotācija ļāva stimulēt reāli labākos sociālos darbiniekus, kuri strādā ar ģimenēm ar bērniem. Sociālo darbinieku skaits joprojām nav pietiekams, un jāatzīst, ka strādā arī darbinieki, kuru izglītības līmenis nav atbilstošs noteiktajām prasībām. LM būtu jāapsver prasību samazināšana. Mērķdotācija jāatjauno vismaz minētajai mērķgrupai (darbiniekiem, kuri strādā ar ģimenēm ar bērniem).

Puses vienojās:

- 1) 2017.gada valsts budžeta papildus finansējuma pieprasījumā LM iekļaus pieprasījumu

atjaunot valsts mērķdotāciju pašvaldību sociālo darbinieku, kuri strādā ar ģimenēm ar bērniem, amatalgas paaugstināšanai 176,56 *euro* apmērā (vienam darbiniekam).
Ja MK papildus finansējuma pieprasījumu (jauno politikas iniciatīvu) neatbalstīs, LM iesniegs MK Grozījumus Ministru kabineta 2009.gada 26.maija noteikumos Nr.484 „Noteikumi par valsts mērķdotāciju apmēru un nosacījumiem sociālo darbinieku amatalgu paaugstināšanai, lai noteiktu, ka mērķdotācija netiek piešķirta līdz 2017.gada 31.decembrim.

- 2) LPS izvērtēs iespējamo finansējuma avotu valsts mērķdotācijai un virzīs mērķdotācijas atjaunošanas jautājumu izskatīšanai MK un LPS sarunās.

3. Valsts finansējums sociālā darba studiju programmām un atbildība par strādāšanu nozarē pēc studiju programmas beigšanas

Ziņo: A.Lācarus

Izsakās: I.Skrodele-Dubrovskā, J.Reirs, A.Lācarus, G.Libeks, I.Sietiņšone, M.Moors, I.Jaunzeme

LPS:

Kā jau minēts iepriekš, tā kā pašvaldību sociālajos dienestos strādājošie sociālā darba speciālisti saņem mazāku atalgojumu salīdzinot ar valsts institūcijās strādājošiem sociālā darba speciālistiem, pašvaldībām ir problēma ar darbinieku piesaisti. LPS vērs uz to uzmanību un aicina LM meklēt risinājumu.

LM:

Kā liecina Nodarbinātības valsts aģentūras dati par vakancēm un bezdarbniekiem ar sociālā darbinieka vai karitatīvā sociālā darbinieka izglītību, cilvēkresursi ir pieejami, lai gan situācija vakanču un bezdarbnieku balansā plānošanas reģionos atšķiras (dati uz 30.04.2016. liecina, ka tikai Rīgas plānošanas reģionā bezdarbnieku ir mazāk nekā reģistrēto vakanču).

Sociālā darbinieka profesijas apguvi 2015./2016. mācību gadā valsts budžeta finansētās 126 vietās (113 bakalaura studiju programmā un 13 maģistra studiju programmā) nodrošina šādas Latvijas augstākās izglītības iestādes:

- Latvijas Universitāte,
- Liepājas Universitāte,
- Rīgas Stradiņa universitāte,
- Latvijas Kristīgā akadēmija,
- Baltijas Starptautiskā akadēmija (iepriekš Baltijas Psiholoģijas un menedžmenta augstskola),
- Rēzeknes augstskola.

Par valsts budžeta finansēto vietu skaitu konkrētā programmā lemj augstskolas pašas. LM ir vērsusi gan augstskolu, gan Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas uzmanību uz nepieciešamību palielināt valsts budžeta finansēto vietu skaitu studiju programmā „Sociālais darbs”.

LPS:

Korelācija starp izglītotajām personām un bezdarbniekiem varētu būt rādītājs, ko ņemt vērā lemjot par valsts budžeta finansēto vietu skaitu, tomēr jāanalizē bezdarba iemesli. Augstāko izglītību ieguvušie sociālie darbinieki bieži vien izvēlas nestrādāt profesijā, ņemot vērā pastāvīgo emocionālo spriedzi, risinot sociālos gadījumus, apjomīgās prasības un biežo kontroli, kā arī zemo atalgojumu. Tā kā valsts finansētas augstākās izglītības ieguve nav saistīta ar pienākumu pēc tam strādāt iegūtajā profesijā, nereti vienkārši tiek izmantota iespēja iegūt augstāko izglītību.

LM vajadzētu pārņemt no Izglītības un zinātnes ministrijas (turpmāk – IZM) augstākās izglītības finansēšanu sociālā darba jomā, tai skaitā Veselības ministrijas (turpmāk – VM) pārziņā esošo finansējumu Rīgas Stradiņa universitātei.

Vērtējot nepieciešamo valsts budžeta finansēto vietu skaitu augstskolās, IZM izmanto Ekonomikas ministrijas veikto darba devēju aptauju, kurā pašvaldības kā darba devēji nemaz nav ietverti. Līdz ar to informācija par pašvaldībām nepieciešamajiem speciālistiem izpaliek. Daugavpils Medicīnas koledžā paredzētas 260 valsts budžeta finansētas vietas sociālajiem aprūpētājiem un sociālajiem rehabilitētājiem. Apšaubāma tik liela vietu skaita pamatotība.

LPS uzskata, ja valsts budžeta finansējums augstākās izglītības ieguvei sociālā darba jomā būtu LM, kura ir vadošā valsts pārvaldes iestāde sociālā darba jomā, pārziņā, tā sadale būtu efektīvāka. Arī sadarbība ar nozares pārstāvjiem – vienkāršāka. Precedenti šādai finansējuma administrēšanai jau pastāv – Zemkopības ministrija administrē finansējumu Latvijas Lauksaimniecības universitātei (valsts budžeta programmas 22.00.00 „Cilvēkresursu attīstība” apakšprogramma 22.02.00 „Augstākā izglītība”), Kultūras ministrija - Latvijas Mākslas akadēmijai, Latvijas Kultūras akadēmijai (tai skaitā Kultūras koledžai), Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijai (valsts budžeta programma 20.00.00 „Kultūrizglītība”), VM – Rīgas Stradiņa universitātei (valsts budžeta programmas 02.00.00 „Medicīnas izglītība” apakšprogramma 02.03.00 „Augstākā medicīnas izglītība”).

LM:

Interesants, pamatots un atbalstāms priekšlikums, turklāt finansējuma administrēšanas pārņemšana (finansējuma pārdale) no citām ministrijām ir relatīvi vienkārši īstenojama. Jāvienojas ar IZM un VM. Jāņem vērā, ka LM nebūs kvalifikācijas ietekmēt programmu saturu.

LPS:

LM varētu stimulēt augstskolas iekļaut apgūstamās programmas saturā prasmi lietot sociālajam darbam nepieciešamās specifiskās informācijas sistēmas, piemēram SPOLIS. Jāpārdomā prasības sociālo darbinieku izglītībai vispār, rodot līdzsvaru starp akadēmiskajām un profesionālajām zināšanām.

LM:

Par visiem ar augstākminēto saistītajiem jautājumiem varētu diskutēt Sociālā darba speciālistu sadarbības padomē (LM konsultatīvā padome), tai skaitā attiecībā uz izglītību par valsts budžeta finansējumu ieguvušā absolventa atbildību valsts ieguldīto „atpelnīt” pēc studiju beigšanas noteiktu laiku strādājot valsts pārvaldē, taču šādu prasību varētu attiecināt tikai uz nākotnes (nevis esošajiem) studentiem.

LPS:

Būtu jādomā arī kā veicināt, lai pašvaldības līdzfinansē sev nepieciešamo speciālistu izglītošanu. Pašlaik šāds finansējums tiek aplikts ar iedzīvotāju ienākuma nodokli. Turklāt Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likums ļauj kompensēt pašvaldību amatpersonu (darbinieku) mācību izdevumus tikai 30 % apmērā no mācību gada maksas.

Puses vienojās:

LM noskaidros nepieciešamās darbības, lai valsts budžeta finansējuma pirmā un otrā līmeņa augstākās izglītības studijām sociālā darba jomā administrēšanu uzticētu LM.

4. Finansiāls atbalsts personām, kuras no valsts sociālās aprūpes centriem pāriet uz patstāvīgu dzīvi sabiedrībā

Ziņo: A.Lācarus

Izsakās: I.Jaunzeme, A.Lācarus, G.Libeks, J.Reirs, A.Petrova, D.Jasjko, I.Sietiņšone

LPS:

Pašvaldības izsaka bažas par konsekvencēm pēc Eiropas Savienības (turpmāk – ES) fondu Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.2. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” 9.2.2.1. pasākuma “Deinstitucionalizācija” (līdzfinansē ESF) īstenošanas. Respektīvi, kā tiks īstenots princips „nauda seko klientam”?

LM:

Par likumprojekta „Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā” (Nr.148/Lp12) virzību atbildīgā Saeimas Sociālo un darba lietu komisija, pamatojot ar nevienlīdzīgu attieksmi pret personām ar funkcionāliem traucējumiem, kuri nav saņēmuši institucionālu aprūpi, salīdzinājumā ar personām, kuras patstāvīgā dzīvē atgriezušās pēc aprūpes ilgstošas aprūpes institūcijā (uz kurām bija plānots attiecināt principu „nauda seko klientam”), 2016.gada 2.februāra sēdē noraidīja LM izstrādāto likumprojekta normu par principu „nauda seko klientam”⁴. Ņemot vērā normatīvajos aktos noteikto valsts budžeta plānošanas principu trīs gadu periodam, Saeimas komisija rosināja LM sadarbībā ar Finanšu ministriju, plānojot 2017., 2018. un 2019. gada budžetu, izvērtēt iespējas iekļaut valsts budžeta prioritāšu sarakstā jautājumu par finansiālo atbalstu personām, kuras no valsts sociālās aprūpes centriem pāriet uz patstāvīgu dzīvi sabiedrībā. Līdz ar to uz likumprojekta 2.lasījumu priekšlikums netiks virzīts.

LM vēl nav izstrādājusi modeli minētā principa īstenošanai. Tas var būt gan vienreizējs maksājums, gan periodisks maksājums noteiktā laika periodā.

LM vērs uzmanību, ka pasākuma „Deinstitucionalizācija” pilnīgai īstenošanai tiks piesaistīti arī Eiropas Reģionālās attīstības fonda (turpmāk – ERAF) līdzekļi - Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 9.3.1. specifiskā atbalsta mērķa "Attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā" 9.3.1.1. pasākuma "Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai" ietvaros būs iespējams gan iekārtot dzīvesvietu, gan iegādāties iedzīvi un sadzīves priekšmetus („mīksto inventāru”) deinstitucionalizēto personu patstāvīgas dzīves atbalstam.

Tāpat LM īsteno ESF projektu „Atbalsts sociālajai uzņēmējdarbībai”, kura ietvaros plānots atbalstīt personu ar invaliditāti iesaisti darba tirgū, kas savukārt ļaus šīm personām nopelnīt gan tūlītējiem tēriņiem, gan uzkrāt sociālās apdrošināšanas stāžu, kas attiecīgi ietekmē vecuma pensijas apmēru.

LM plāno apmeklēt katru plānošanas reģionu (projektu īstenoņāji), lai izrunātu ar ERAF līdzekļu apguvi saistītos jautājumus. Tajā skaitā aicinot pašvaldības veicināt sociāli atbildīgu

⁴ 13.pants. Valsts pienākumi sociālo pakalpojumu sniegšanā

12) atbalstu šā likuma 9.² panta pirmās daļas 2. punktā minētajām personām, kurām pakalpojumu sniegšana pārtraukta saskaņā ar šā likuma 28. panta otrās daļas 2. punktā noteikto un šā likuma 9.² panta pirmās daļas 3. un 4.punktā minētajām personām, kurām pakalpojuma sniegšana pārtraukta sakarā ar viņu atgriešanos ģimenē, nodošanu adoptijā, aizbildnībā vai audžuģimenē, ja šīm personām nepieciešamo pakalpojumu nodrošināšana netiek finansēta no citiem avotiem. Ministru kabinets nosaka valsts atbalsta apmēru un tā piešķiršanas kārtību. (78.priekšlikums)

uzņēmējdarbību.

Pašlaik apzinātas ap 350 personas visas Latvijas teritorijā, kuras varētu no institucionālas aprūpes atgriezties patstāvīgā dzīvē sabiedrībā. Tas nav nesamērīgs slogs pašvaldībām.

LPS:

Jārēķinās, ka tās būs personas bez pietiekamiem iztikas līdzekļiem, kuras ilgstoši atradušās būtībā no sabiedrības izolētā un samērā komfortablā vidē atšķirībā no dzīves sabiedrībā, kur par visu nepieciešamo jā rūpējas pašam. Nav pieļaujams palielināt trūcīgu personu skaitu.

LM:

LM apzinās, ka subsidētā nodarbinātība un sociālā uzņēmējdarbība personu ar vieglu garīgo atpalicību iesaistei darba tirgū ir primāri veicināmi jautājumi. Jāļauj cilvēkam pašam nopelnīt līdzekļi savai iztikai. Var apsvērt iniciatīvu darba devējiem par šīm personām nemaksāt valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.

Ja Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā nebūs normas par principu „nauda seko klientam”, nebūs leģitīma pamata sniegt pašvaldībai valsts atbalstu, lai nodrošinātu institūciju atstājušajai personai nepieciešamo alternatīvo sociālo pakalpojumu apmaksu.

Latvija ir vienīgā valsts ES, kurā ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas ir tik klientietilpīgas (ar lielu klientu skaitu). Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu attīstīšanā ieguldāms liels darbs, jo tie relatīvi labi attīstīti Rīgā, bet ne citur Latvijā.

Puses vienojās:

Sadarbībā ar LPS LM atkārtoti iesniegs Saeimas Sociālo un darba lietu komisijai priekšlikumu ieviest principu „nauda seko klientam”, virzot to likumprojektā „Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā” (Nr.148/Lp12) uz 3.lasījumu.

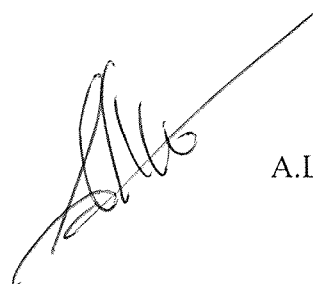
Sarunas slēdz plkst. 13²⁰

Labklājības ministrs

J.Reirs

Latvijas Pašvaldību savienības
Veselības un sociālo jautājumu komitejas priekšsēdētājs

A.Lācarus

Z.Uzuliņa
67021507
Zane.Uzulina@lm.gov.lv